

IZLOŽBA

Povijest Dubrovačke Republike na papiru i pergamentu

U Palači Sponza otvorena je izložba konzervatorsko-restauratorskih radova na dokumentima i drugom arhivskom gradivu iz Državnog arhiva u Dubrovniku

Zbog svog izrazito važnog položaja u središtu glavnih pomorskih putova, povijest je u Dubrovniku ostavila brojne tragove, a one najdragocjenije, arhivsko gradivo dubrovačkog područja, čuva palača Sponza. Upravo je tamo, 5. studenoga otvorena izložba pod nazivom „Povijest Dubrovačke Republike na papiru i pergamentu” koju su organizirali Hrvatski restauratorski zavod, Državni arhiv Dubrovnik i Društvo prijatelja dubrovačke starine.

Autorice izložbe i restauratorice, Nataša Miloslavić i Gabrijela Savinović, zaposlenice Hrvatskog restauratorskog zavoda kroz svoju svakodnevnicu brinu o kulturnoj baštini na papiru i pergamentu kroz analize, istraživanja, zaštitu, retuširanje, popravak oštećenja i adekvatnu pohranu.

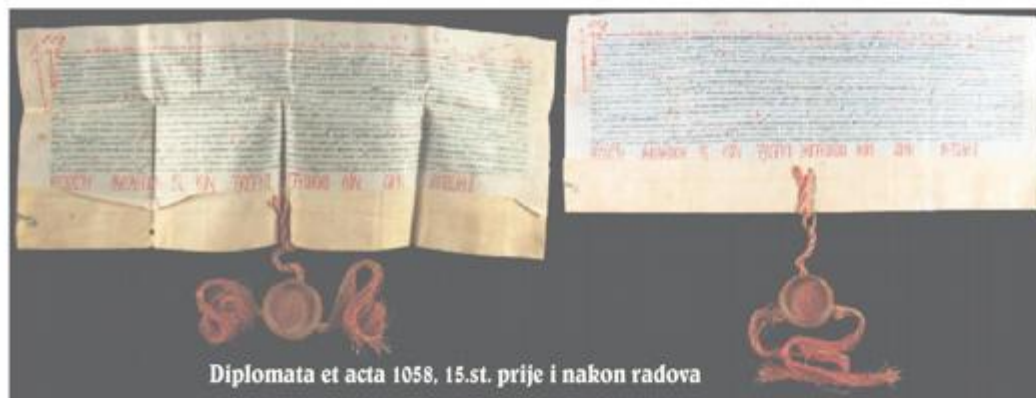
Svi posjetitelji imali su priliku vidjeti kako se zaustavlja propadanje kulturne baštine i kako dokumenti izgledaju po završetku procesa restauracije te na taj način daju dodatnu potvrdu značaja i vrijednosti koju je Dubrovačka Republika imala od davnina. Izložba ostaje otvorena do 20. studenoga 2018.

prodajne i trgovačke stranke, potvrde o posudbi novca, ženidbeni ugovori, oporuke dubrovačke vlastele i pučana – ukratko sve ono što je činilo svakodnevni život Grada. Registri i isprave pisani su na papiru i pergamentu. Važno je istaknuti da je papir u dubrovačkim registraturama bio iznimne kvalitete. Radilo se o najkvalitetnijem papiru, izrađenom od ostataka tkanine, što zapravo znači da njegovu strukturu čini pretežito čista celuloza pamuka i lana. U Dubrovačkoj Republici pergament se birao za važnije dokumente, budući da je bio dugotrajniji materijal od papira. Ponajprije su to bili svi statuti, zakonski zbornici te popisi državnih službenika iz redova vlastele. Pergament je većinom izrađivan i prerađivan u Dubrovniku, a Dubrovčani su ga čak i izvozili. Uz kvalitetne pisane podloge koristili su se i vrlo kvalitetnom tintom, tj. crnilom od postojećih biljnih pigmenta.

Na temeljima trilateralnog ugovora Državnog arhiva u Dubrovniku, Društva prijatelja dubrovačke starine i Hrvatskog restauratorskog zavoda postavljeni su čvrsti temelji za sustavno i detaljno restauriranje i

mogu uživati u tom kulturnom blagu. Jedino je konzerviranjem i restauriranjem gradiva moguće osigurati nastavak te bogate tradicije.

Izložbom održanom u Palači Sponza predstavljen je rezultat uspješne trogodišnje suradnje i dovršenih cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova na čak 209 dokumenata i 11 kodeksa iz Državnog arhiva u Dubrovniku. Kako bi taj proces bio što zornije predstavljen, na izložbenim plakati-

Diplomata et acta 1058, 15.st. prije i nakon radova

Depiljan autorica Nataše Miloslavić i Gabrijele Savinović:

Arhivsko gradivo iz razdoblja Dubrovačke Republike neiscrpan je izvor sačuvane kulturne i povijesne građe i od najvećeg je kulturnog i nacionalnog značenja za Hrvatsku. Prema količini, starosti i vrijednosti, to je jedno od najvažnijih gradiva u Europi. Briga za spise nastale u vrijeme Dubrovačke Republike duga je i bogata. Dubrovački arhiv jedan je od rijetkih u kojem je uspješno sačuvano gradivo nastajalo tijekom stoljeća, zahvaljujući pravovremenom preuvaživanju i popravcima oštećenoga gradiva te kvalitetnom materijalu koji se upotrebljavao u dubrovačkim registraturama.

Od najranijih početaka pisane riječi u Dubrovačkoj Republici velika pozornost posvećivala se čuvanju dokumenata. Povelje i ugovore Dubrovčani su morali čuvati jer se na njima zasnivala pravna sigurnost građana, ali i same Republike. Sklapani su ugovori koji svjedoče o prijateljstvu i slobodi, između ostalog i brojne povelje o miru i trgovini s vladarima iz bližeg i daljeg balkanskog zaleđa. Također se spominju kupo-

konzerviranje dokumenata i kodeksa iz XIII. do XV. stoljeća. Projektom koji je počeo 2015. godine, bogati fundus arhivskoga gradiva zaslužen je profesionalno zbrinut. Tim trogodišnjim projektom, ali i onim budućim, marljivim i upornim zalaganjem navedenih ustanova osigurana je svijetla budućnost dubrovačke prošlosti. U stoljetnom kolažu nesebične ljubavi Dubrovčana prema slavnoj povijesti i ostavštini svojih predaka, očuvanjem i restauriranjem ove građe, konzervatori-restauratori imaju čast biti dio te veličanstvene tradicije na koju svi možemo biti ponosni.

Poznato je da se u Državnom arhivu u Dubrovniku čuva iznimno vrijedna građa od početka 11. stoljeća sve do današnjih dana, a najvrjednije su one arhivalije koje pripadaju fondovima Dubrovačke Republike. Dokumenti i kodeksi iz tog razdoblja predmeti su ovih konzervatorsko-restauratorskih radova. Upravo zbog svijesti o važnosti očuvanja arhivskoga gradiva, danas se možemo ponositi naslijeđenim fundusom naših predaka. Istovremeno imamo obavezu pobrinuti se da i buduće generacije

ma opisani su svi konzervatorsko-restauratorski radovi provedeni na dokumentima i kodeksima, što je samo mali dio fundusa pisanoga arhivskoga gradiva.

Iako je Dubrovačka Republika veliku važnost pridavala kvaliteti pisane podloge, loši uvjeti čuvanja uvelike su promijenili svojstva materijala, bez obzira na kvalitetu. Upravo neadekvatna temperatura, vlaga i svjetlost uzrokovali su biološki razvoj i nepoželjno kemijsko djelovanje. Najzahtjevniji dokumenti za obradu su oni zaraženi velikim kolonijama plijesni koje su dovele do pucanja celuloznih lanaca, kemijskog propadanja podloge i velikih fizičkih oštećenja.

Prva faza konzervatorsko-restauratorskih radova, nakon detaljne pisane i fotografske dokumentacije, bila je dezinfekcija najprihvatljivijim kemijskim fungicidom, kako bi se zaustavila biološka aktivnost i njezino širenje. Radovi su nastavljeni istraživanjima i analizama kako bi se na adekvatan način pristupilo daljnjim radovima u skladu s dobivenim rezultatima. Nakon suhog i mokrog uklanjanja nečistoća, uslijedila je konsolidacija pregiba, rekonstrukcija nedostajućih dijelova, restauracija uveza te adekvatna pohrana.

Poseban izazov bila je izrada adekvatne pohrane za dokumente, zbog visećih voštanih pečata i velikih dimenzija. Za sve dokumente izrađene su posebne kutije od beskiselnog kartona arhivske kvalitete s utorima za pečate. Kutije se u cijelosti rastvaraju i podatne su za rukovanje. Kompletna građa restaurirana je prema svim pravilima struke; naročito se vodilo računa o estetskom, povijesnom i fizičkom integritetu dokumenata.